

MINIMÁLNÍ PREVENTIVNÍ PROGRAM PRO ŠKOLNÍ ROK 2023/24

OBCHODNÍ AKADEMIE MLADÁ BOLESLAV

1 Úvod

Minimální preventivní program Obchodní akademie v Mladé Boleslavi pro školní rok je dokument, který se zabývá otázkami primární prevence rizikového chování žáků a žákyň (dále jen žáků) naší vzdělávací instituce. Jsme si vědomi toho, že negativní jevy jako je závislost na tabáku, alkoholu či drogách, šikana a kyberšikana, netolismus, gambling, xenofobie, vandalismus, ale také neschopnost vhodně komunikovat či problematika poruch příjmu potravy nebo zanedbávání či zneužívání dětí jsou trvalými průvodci naší společenské reality. S těmito jevy se snažíme v rámci našich možností kontinuálně vypořádávat nejen pěstováním bezpečného a přátelského klimatu ve škole a různými formami vzdělávání, ale také rozvojem komunikačních dovedností a nácvikem účinných obranných taktik se žáky v rámci vybraných předmětů i mimoškolních aktivit. Velmi důležité je přirozené působení osobního příkladu učitelů a samozřejmě pak promptní a efektivním řešením případných konkrétních incidentů

2 Teoretická východiska

Minimální preventivní program se zabývá **nespecifickou (podpora zdravého životního stylu) a specifickou primární prevencí vzniku a šíření rizikového chování** pro cílovou skupinu mladých lidí ve věku 15 až 20 let. Rizikovým chováním rozumíme zejména následující skupiny jevů:

- závislost na návykových látkách (tabák a tabákové výrobky, nikotinové sáčky, návykové látky anebo takové látky, které napodobují tvar, vzhled návykových látek anebo evokují jejich chuť),
- alkohol, ostatní drogy,
- agresivita, šikana a kyberšikana a jiné rizikové formy komunikace,
- záškoláctví, nezaměstnanost, vandalismus, další majetkově-trestní činnost,
- netolismus a gambling,
- xenofobie, homofobie, rasismus a národnostní, náboženská či názorová intolerance,
- příslušnost k subkulturám,
- nová náboženská hnutí a negativní působení sekt,
- rizikové sporty a rizikové chování v dopravě,
- domácí násilí a syndrom CAN (zneužívání a zanedbávání dětí),
- poruchy příjmu potravy (anorexie, bulimie),
- sebepoškozování,
- rizikové sexuální chování.
- duševní krize/duševní onemocnění žáka (příloha č. 23 k Metodickému doporučení k primární prevenci rizikového chování u dětí a mládeže: Dokument MŠMT č.j.21291/2010-28).

Program má všem žákům školy přispět k rozvoji vlastností a dovedností potřebných pro eliminaci či prevenci rizikového chování, snaží se však především pomoci jednotlivcům, kteří jsou v nějaké oblasti oslabeni a mohli by se tudíž snáze stát terčem či obětí rizikového chování.

Jde tedy hlavně o žáky zdravotně postižení, žáky patřící k minoritám, cizince, žáky sociálně znevýhodněné. V cílech programu se prolíná jak oblast nespecifické, tak specifické prevence rizikového chování.

Obecným dlouhodobým cílem minimálního preventivního programu je harmonické rozvinutí osobnosti žáků tak, aby po absolvování studia na naší škole i nadále usilovali o rozvíjení svého potenciálu, aby žili plnohodnotný, uspokojivý život, uměli efektivně komunikovat, vedli a propagovali zdravý životní styl a dokázali se trvale účinně vypořádávat s negativními sociálními vlivy a jevy. Do dlouhodobých cílů se přirozeně prolínají také níže uvedené cíle střednědobé a krátkodobé.

Střednědobým cílem je dosažení odolnosti žáků vůči rizikovému chování, a to nejen ve škole, ale i v době mimoškolní. Důležité je, aby žáci úměrně svému věku přebírali zodpovědnost za své jednání, tvořili si pozitivní životní hodnoty a byli pak schopni nejen se podle nich sami řídit, ale také je přirozeným způsobem šířit ve svém okolí. Za podstatný považujeme též cíl uvědomění si své osobní zodpovědnosti za svou případnou nečinnost (pokud se stanou svědky rizikového chování).

Z krátkodobého a střednědobého hlediska jde v našem preventivním programu o dosahování následujících cílů:

1. rozvoj sebepoznání a budování zdravého sebepojetí a sebevědomí, sebekontrola v oblasti emoční i komunikační, rozvoj sebeúcty a vědomí vlastní hodnoty
2. aspirační dovednosti, stanovování přiměřených cílů a jejich dosahování,
3. uvědomování si podstatných životních hodnot a formování kladných postojů k sobě samému, k dalším jednotlivcům, skupinám i společnosti,
4. schopnost kritického hodnocení problémových situací i jevů, zvažování různých alternativ řešení a zodpovědná, uvědomělá volba postupu řešení, uvědomování si následků svých rozhodnutí a jednání,
5. posilování komunikačních dovedností – schopnost vyjadřovat své pocity a potřeby, asertivita, dovednost odmítnout nevhodnou či rizikovou nabídku, požádat o pomoc, čelit tlaku vrstevníků apod.,
6. další rozvoj v oblasti socializace-orientace v různých sociálních vztazích jednotlivců, malých i velkých skupin, přejímání nových sociálních rolí, problematika přátelství a sociálně patologických jevů, problematika sexuálních vztahů,
7. internalizace principů zdravého životního stylu (schopnost vážení si vlastního zdraví a péče o něj-zdravá výživa, vhodné střídání práce a relaxace, pohyb na čerstvém vzduchu, spánkový režim, nekouření apod.), uvědomění si vlastní odpovědnosti za své zdraví a péči o něj, uplatňování znalostí biologie,
8. uvědomování si důsledků svých činů v oblasti střetávání s rizikovým chováním (ať již je v roli adresáta nějakého působení, oběti či svědka), a to nejen důsledky svých činů, ale i důsledky případné nečinnosti,
9. pochopení všech projevů rizikového chování jako nežádoucích a zavrženíhodných.

Neohrožující, přátelské a podnětné prostředí podporuje u žáka rozvoj pozitivních vlastností osobnosti a komunikačních a sociálních dovedností. Je třeba, aby žák dokázal samostatně kriticky hodnotit různé jevy a situace společenské reality. Harmonicky se rozvíjející a svému věku přiměřeně socializovaný mladý člověk by měl být schopen zodpovědně se rozhodovat a vhodně reagovat na nejrůznější problémové situace a hájit práva svá i jiných. Měl by dokázat sám přirozeně realizovat a ve svém okolí prosazovat zdravý životní styl a pěstovat dobré mezilidské vztahy. V prevenci týkající se tohoto věkového období je důležitý citlivý

individuální přístup ke každému žákovi, zájem o něj a podpora jeho emočního i psychosociálního rozvoje. Vycházíme z předpokladu, že zdravý, přiměřeně socializovaný a optimálně se rozvíjející mladý člověk, jehož potřeby jsou vhodným způsobem saturovány, necítí vnitřní puzení k náhradním formám uspokojování svých potřeb ve formě sociálně patologických jevů či jakéhokoli rizikového chování.

Realizace Minimálního preventivního programu by měla na úrovni středního školství probíhat především prostřednictvím **nenásilného působení na žáky z hlediska principů zdravého životního stylu, podpory jejich osobnostního a sociálního rozvoje a rozvíjení jejich komunikačních dovedností**. Hlavním cílem je **budování odolnosti žáků vůči nežádoucímu působení** různých indoktrinací, nevhodnému vlivu vrstevnických skupin a part a nabídce experimentování s návykovými látkami. Žáci se musí učit schopnosti asertivně komunikovat, vhodným způsobem odmítnout nepatřičnou nabídku, nepodlehnout působení skupiny či jednotlivce, stát si za svým názorem, aniž by měli pocit, že před vrstevníky ztratí tvář či sníží svou osobní hodnotu.

Důležité je v primární prevenci sociálně patologických jevů **prostředí a atmosféra školy**. Budova školy i její bezprostřední okolí by měly být prostorem, v němž se žáci cítí bezpečně a uvolněně, bez výskytu zbytečné nadměry stresujících situací či sociálních vazeb. Prostředí školy musí být neohrožující, bezpečné a přátelské, tak aby samo o sobě nezavdávalo příčinu ke vzniku výše uvedených sociálně patologických jevů. Žáci také musí vědět, že v prostorách školy jsou jim k dispozici lidé, s nimiž mohou své problémy konzultovat, kteří je pochopí a pomohou jim problémy efektivně řešit (třídní učitelé, školní metodik prevence, výchovný poradce, ředitel školy, školní psycholog).

Realizace primární prevence sociálně patologických jevů se týká všech lidí, kteří se ve škole pravidelně setkávají. Na realizaci minimálního preventivního programu se podílí **veškerý pedagogický i nepedagogický personál školy ve spolupráci se žáky**. Důležitá je též kooperace s dalšími institucemi, občanskými sdruženími i úřady a efektivní komunikace se zákonnými zástupci žáků.

Všichni zaměstnanci školy ve spolupráci se žáky by měli dle svého pracovního zařazení a náplně realizovat program **nespecifické primární prevence**. Nespecifickou primární prevencí rozumíme takové aktivity, díky kterým si žáci rozvíjejí své sociální a komunikační dovednosti a zároveň si upevňují pozitivní postoje z hlediska principů zdravého životního stylu. Takovéto aktivity přitom nemají přímou souvislost s jakýmikoli sociálně patologickými jevy. V žácích je třeba podněcovat postupné utváření takových vlastností a dovedností, které mu umožní harmonický rozvoj všech složek jeho osobnosti. Pak budou mít potřebný základ pro to, aby se v životě dokázali vyrovnávat s nejrůznějšími překážkami či obtížemi účinně a bez úniku k sociálně patologickým jevům. Důležitou součástí preventivního programu naší školy je také problematika **prevence šikany a kyberšikany**.

Specifická primární prevence zahrnuje aktivity a programy, které jsou již zacílené přímo na konkrétní problémové oblasti sociálně patologických jevů a na možnosti předcházení jejich vzniku. Otázky specifické primární prevence jsou důkladně rozpracovány dále v praktické části tohoto dokumentu, v oddílu věnovaném metodám realizace programu.

Efektivita primární prevence je podmíněna dobře zpracovanou koncepcí realizace programu a komplexním a systémovým postupem všech zaměstnanců školy. Důležité je promyšlené delegování jednotlivých dílčích úkolů a aktivit, jejich vhodné časové rozvržení

v rámci školního roku a koordinace a komunikace všech zaměstnanců školy, kteří byli patřičně zaškoleni pro plnění svých úkolů a znají společný postup pro případné řešení konkrétních problémových situací.

Minimální preventivní program zpracováváme na každý jednotlivý školní rok zvlášť. V průběhu školního roku provádíme sledování a průběžné hodnocení úspěšnosti jednotlivých oblastí a bodů programu, závěrem školního roku provádíme závěrečnou evaluaci jeho účinnosti jako celku. Výsledky průběžné i závěrečné evaluace jsou potom podkladem pro změny či úpravy minimálního preventivního programu školy pro další školní rok.

Při vypracování Minimálního preventivního programu pro naši vzdělávací instituci jsme vycházeli z následujících podkladů:

- Platné právní předpisy České republiky (zejména Ústava ČR, Občanský zákoník, Úmluva o právech dítěte, aktuálně platné zákony a vyhlášky MŠMT)
- Metodická doporučení MŠMT k primární prevenci rizikového chování u dětí a mládeže
- Metodické pokyny MŠMT k řešení šikany, kyberšikany a dalších patologických jevů ve školách a školských zařízeních
- Charakteristika a specifika naší vzdělávací instituce, zohlednění aktuálního stavu
- Školní strategie prevence a evaluace Minimálního preventivního programu z minulého období.

3 Praktická část

3.1 Charakteristika školy a analýza současného stavu z pohledu prevence sociálně patologických jevů

Naše instituce je středoškolským vzdělávacím zařízením, v němž je realizováno vzdělávání žáků v těchto dvou oborech:

63-41-M/02 Obchodní akademie

74-42-M/02 Ekonomické lyceum

Ve školním roce 2023/2024 naši střední školu navštěvuje 491 žáků. Naši školu navštěvují vesměs žáci, kteří měli na základní škole dobré studijní výsledky a oproti celkovému průměru byli méně problémoví z hlediska sociálně patologických jevů. Převážná většina absolventů naší školy pokračuje dále ve studiu na vysokých či vyšších odborných školách. Žáci mají poměrně vysokou míru vnitřní motivace ke studiu a úspěchu v něm.

Na základě našich pozorování a šetření jednotlivých problémů můžeme konstatovat, že sociálně patologické jevy se na naší škole vyskytují jen v ojedinělých případech u malého počtu žáků. Uvědomujeme si však, že v prostorách mimo školu se naši žáci potýkají se zcela jinou situací a jsou často vystavováni nejružnějším negativním vlivům prostředí, jednotlivců i skupin lidí. Při realizaci minimálního preventivního programu se snažíme vybavit žáky schopnostmi samostatně řešit také problémové či konfliktní situace, do nichž se dostávají v době a prostředí mimo školu.

Současný relativně dobrý stav je ovlivněn tím, že již několik let je této problematice věnována soustavná pozornost a je vytvořen fungující systém realizace Minimálního preventivního programu.

3.2 Evaluace minimálního preventivního programu ve školním roce 2022/2023

Na základě průběžného i závěrečného hodnocení, založeného na pozorování, studiu podnětů od studentů prostřednictvím vzkazů ze školní schránky důvěry, zpětné vazbě z rozhovorů se žáky i s učiteli a řešení konkrétních ojedinělých problémů, považujeme náš minulý minimální preventivní program za úspěšný.

Ve škole přetrvávala příjemná atmosféra i dobré mezilidské vztahy, ojedinělé problémy ve vztazích mezi žáky, případně mezi žáky a učiteli, byly efektivně řešeny bez odkladů za spolupráce se školním psychologem, třídními učiteli, případně s vedením školy. Obecně panovaly v třídních kolektivech převážně většinou dobré vztahy a spolupracující, vzájemně podporující atmosféra. Nemuseli jsme řešit žádný případ šikany či kyberšikany.

Mezi částí žáků je rozšířeno kouření cigaret, na žáky se snažíme v tomto ohledu působit rozhovory na toto téma i osobním příkladem.

V naší škole nebyl zjištěn žádný případ zneužívání tvrdých drog nitrožilní cestou. Nezaregistrovali jsme žádný případ, kdy by si žáci stěžovali na rasovou, náboženskou, názorovou či jinou intoleranci.

V tomto školním roce jsme se za pomoci školní psycholožky věnovali žákům se specifickými vzdělávacími potřebami: problémy s osobním tempem, s výrazným tělesným postižením, s poruchami učení apod.

Dále se řešily problémy u žáků s úzkostnými poruchami, s obsedantně kompulzivní poruchou, s tělesným postižením a jejich zvládnutí fungování v kolektivu třídy a školního prospěchu, případně zvýšenou absencí. I nadále probíhala pravidelná spolupráce školní psycholožky s těmito žáky. U dalších žáků se např. řešily problémy s motivací ke studiu, občasné problematice chování ve škole, osobnostní a rodinné problémy.

V školním roce probíhala práce se třídami, proběhla i anketa spokojenosti žáků s působením na naší škole. Výsledky ankety byly pozitivní a od žáků vzešlo i několik zajímavých nápadů na vylepšení prostředí, které se postupně uskutečňují. Školní psycholožka spolupracovala i s pedagogy a zaměstnanci školy, a to zejména formou metodických porad a konzultací.

Od školního roku 2020 je zavedena Schránka důvěry, která je umístěna u kabinetu Školního poradenského pracoviště, která byla využita k drobným připomínkám. Ty byly následně vyřešeny.

V minulém školním roce jsme byli opět svědky zvyšující se absence u žáků, přičemž ale všechny tyto absence jsou vždy řádně omluveny rodiči nebo lékařem. Ojedinělé případy neomluvených absencí byly řešeny dle řádu školy užitím kázeňských opatření. Očekáváme zlepšení situace při plošném zavedení elektronické evidence absence žáků a požadavku minimálně 80% účasti ve výuce pro klasifikaci.

Z našich rozhovorů se žáky vyplývá, že velmi kladně hodnotí společné pobytové školní aktivity, jako je adaptační kurz a lyžařský kurz v prvním ročníku, sportovní týden ve druhém

ročníku, a dále také různé školní výlety a exkurze, pořádání sportovních a jiných předmětových soutěží, účast na organizaci dne otevřených dveří, účast na sportovním dni, přípravu vánočního školního vystoupení apod. Všechny tyto aktivity podněcují a rozvíjejí sociální a komunikační dovednosti žáků, stmelují třídní kolektiv, umožňují další rozvoj kladných interpersonálních vazeb i napříč třídami a ročníky. Přispívají tak výrazně k prevenci rizikového chování.

Na počátku školního roku 2022/2023 naše ŠPP zorganizovalo adaptační kurz pro žáky 1.ročníků v areálu Čízovka v Drhlenech. Tento třídní pobyt pro všechny 1.ročníky napomohl vytvoření příznivé atmosféry v kolektivu a žáci měli možnost se seznámit s některými pedagogy školy blíže.

Již v minulém školním roce měly velký přínos pro stmelování kolektivu poznávací zájezdy. Proto jsme ve školním roce 2022/2023 uspořádali řadu dalších zájezdů do zahraničí. Žáci si mohli vybrat zájezd do Mnichova a Berrechsgadenu, poznávací zájezd do Švýcarska, do Štrasburku a okolí nebo zájezd do Paříže, který byl pro velký zájem zorganizován dokonce ve dvou termínech. "

Škola se také zapojila do některých aktivit projektu Hrdá škola např. Suit – up, den, Den bláznivých účesů, Den dvojčat nebo Dobrý skutek na vánoce. Některé třídy věnovaly peníze různým spolkům- např. psím útlukům nebo jiné se zapojily do různých ekologických programů.

Dále naše ŠPP pořádalo dvě sbírky. První charitativní sbírka byla určena pro pomoc Ukrajině a konala se ve spolupráci s Magistrátem města Mladé Boleslavi. Druhá charitativní sbírka byla jako každý rok pro centrum Naděje, které se věnuje pomoci lidem bez domova.

Ve školním roce 2022/2023 byla do realizačního programu zařazena také přednáška a beseda

s MUDr. Novotnou (gynekoložkou) pro žáky 1. ročníků, zaměřené na prevenci předčasného otěhotnění, onemocnění pohlavními chorobami vedení k zodpovědnému sexuálnímu životu.

Prevenci nezaměstnanosti byla věnována návštěva veletrhu Gaudeamus, kterou absolvovali žáci 3. ročníku dle svého zájmu.

Žáci 3. ročníků také navštívili Klaudiánovu nemocnici v Mladé Boleslavi, aby se seznámili s činností Transfúzního oddělení. Tento osvětový program Klaudiánovy nemocnice naše škola ráda využila.

Pro všechny žáky školy byly zorganizovány testy IQ od společnosti Mensa ČR. Podnět k tomu vzešel od samotných žáků, a to konkrétně na základě spolupráce s nadanými žáky. Právě spolupráce s nadanými žáky nám poskytla řadu podnětů, které jsme se snažili zpracovat. Zájemci z řad žáků měli možnost zúčastnit vzdělávacích seminářů pořádaných Informačním centrem Poslanecké sněmovny ČR. Témata těchto vzdělávacích seminářů byla věnována ČR a její roli v Evropské unii nebo českému parlamentarismu.

Pro zájemce ze 4. ročníků byla připravena prezentace VŠE a dalších vysokých škol. Některé třídy využily nabídky VŠŠA a vybraly si z jejich pestré nabídky program pro svou třídu.

3.3 Cíle a obsah minimálního preventivního programu

Cíle programu jsou detailně rozepsány výše v teoretické části. Obecným cílem programu je **zvýšení odolnosti mládeže vůči sociálně patologickým vlivům**, snížení rizik a vlivů, které narušují zdravý osobnostní a sociální vývoj mládeže, snižování dostupnosti návykových látek a podpora zdravého životního stylu.

Prevence sociálně patologických jevů na škole je začleněna do školního vzdělávacího programu, do školních osnov a učebních plánů. Obsahově se dotýká všech následujících oblastí:

1. oblast zdravého životního stylu – výchova ke zdraví, tělesná a duševní hygiena, zdravá výživa, význam pohybových aktivit a pobytu na čerstvém vzduchu,
2. oblast přírodovědná – obecná biologie, biologie člověka, fyzika, chemie, matematika,
3. oblast společenskovední – otázky kulturní antropologie, reálné uplatňování nabytých vědomostí a poznatků, čerpání poznatků a podnětů k zamyšlení z literatury (poezie i próza, literatura faktu), využití poznatků současné vědy i nejmodernější techniky a všech forem mediálních prostředků,
4. oblast sociální a právní – sociální role, osobní a formální mezilidské vazby, komunikační dovednosti, problematika fungování právního státu, otázky etiky a právní aspekty sociálně patologických jevů a postoj společnosti k těmto jevům, otázky tolerance odlišností (rasa, náboženství, názory, tělesné postižení). Především v hodinách základů společenských věd, psychologie a práva často otevřeně hovoříme o výše zmiňovaných jevech, tedy řešíme již problematiku specifické prevence. Žáci jsou vedeni k tomu, aby si uvědomovali závažnost těchto problémů a také to nejpodstatnější, že rozhodnutí je na nich samotných a že důsledky jsou mnohdy závažnější, než se může na první pohled zdát.

Velký význam připisujeme **prevenci zneužívání drog**, která je systémově pojata nejen v rámci vybraných vyučovacích předmětů či přednášek a organizovaných besed, ale též formou náhodných přirozených diskusí učitelů s žáky při různých neformálních příležitostech. V této oblasti jsou stanoveny následující úkoly:

- zabránit žákům užívat drogy v budově školy a jejím okolí a všude tam, kde jsou žáci v péči učitelů (adaptační kurzy, lyžařské a sportovní týdny, výlety apod.),
- přivést žáky k pochopení, že experimentování s drogami je nebezpečné a že zvědavost se může ošklivě vymstít již při prvním kontaktu s drogou,
- přivést žáky k pochopení faktu, že experimentování s drogou není projevem odvahy a že není třeba vyzkoušet si na vlastní kůži všechno, co se nabízí,
- učit žáky odolávat nabídce drogu vyzkoušet, umět říci ne a necítit se přitom méněcenně vůči žákům, kteří s drogami experimentují,
- těm žákům, kteří drogy užívají a nedokážou sami přestat, pomoci minimalizovat škody spojené s užíváním drog,
- přesvědčit ty, kteří s drogami experimentují a nejsou dosud závislí, aby s tím přestali,
- poskytovat informace a kontakty a zprostředkovávat setkání s organizacemi i jednotlivci, kteří se danou problematikou zabývají nebo mají osobní zkušenost,
- rozvíjet u žáků schopnosti kritického myšlení, hodnocení situací a jevů a zodpovědného rozhodování,
- zdůrazňovat hodnoty a výhody života bez drog a formovat postoje žáků,
- poskytovat informace o drogách důležité z hlediska prevence, jasně upozornit na všechna nebezpečí, která se s užíváním drog pojí (závislost tělesná i psychická, psychické a sociální problémy, zdravotní obtíže, snižování mentálních schopností,

nakažení virem HIV a následné onemocnění AIDS),

- ilustrovat na sdělování konkrétních případů či prostřednictvím filmu nebo setkání s abstinujícími, k jakému utrpení, psychosociálním i zdravotním problémům, zločinnosti a životním tragédiím kvůli užívání drog dochází,
- korigovat jakékoli mýty nebo mylná pojetí o účincích drog,
- zvýšit míru pozitivního sebehodnocení a sebevědomí žáků,
- podporovat žáci v hodnotném a aktivním využívání jejich volného času,
- přivést žáci k uvědomění si zodpovědnosti za vlastní životy, za učiněná rozhodnutí a jejich následky pro ně osobně i pro okolí,
- učit žáci vážit si svého zdraví,
- vytvořit klima, ve kterém se žáci cítí příjemně a mohou diskutovat.

Sociálně patologickým jevům obecně se snažíme obsahově předcházet především prostřednictvím:

- vytvoření sociálního klimatu ve třídě založeném na důvěře, bezpečnosti a otevřenosti,
- poskytnutí širokého spektra informací a znalostí z dané problematiky,
- osvojení etických norem chování,
- posílení sebedůvěry a pozitivního sebepojetí,
- navazování zdravých vztahů s ostatními,
- pěstování empatie, vzájemné pomoci, úcty k člověku a tolerance k odlišnostem.

3.4 Organizační formy a metody realizace programu

Ředitel školy vytváří základní organizační podmínky pro předcházení vzniku sociálně patologických jevů a pro samotnou realizaci minimálního preventivního programu. Realizaci programu koordinuje školní psycholog, školní metodik prevence a výchovný poradce a podílejí se na ní všichni pedagogičtí i nepedagogičtí pracovníci školy. Prevence je realizována nejen systémově v rámci vybraných vyučovacích hodin, ale také při třídnických hodinách, při mimoškolní zájmové činnosti, a především přirozeným působením klimatu a prostředí školy a vlivem osobního příkladu personálu. Podstatným prvkem v systému předcházení nežádoucích jevů na naší škole je nespécifická prevence, z hlediska organizačních forem založená na **vytváření přátelského (neohrožujícího) a kooperujícího prostředí** v celé budově i v jednotlivých třídách a na **aktivitách spojených se zdravým životním stylem, tělesnou aktivitou a duševní hygienou**. Další významnou organizační formou pro realizaci Minimálního preventivního programu jsou všechny **mimovyučovací či mimoškolní aktivity**, které škola pořádá nebo jichž se účastní. Také tyto aktivity mají kromě obsahové náplně určitou atmosféru a měly by maximálně využívat svůj přirozený potenciál pro osobnostně-sociální rozvoj každého jednotlivce, pěstování dobrých sociálních vazeb mezi žáky různých ročníků i tříd a pro prosazování principů etiky a zdravého životního stylu.

Mezi **nejdůležitější organizační formy** realizace programu patří:

1. pěstování a působení atmosféry školy,
2. práce třídního učitele s žákovským kolektivem během třídnických hodin,
3. osobní konzultace žáků s výchovným poradcem nebo s metodikem prevence,
4. osobní konzultace žáků se školním psychologem,
5. besedy a přednášky s odborníky, spisovateli, lidmi s osobní zkušeností týkající se sociálně-patologických jevů (s abstinujícími narkomany, s lidmi s postižením apod.)
6. sportovní, vědomostní a dovednostní soutěže,

7. adaptační kurz začátkem prvního ročníku,
8. lyžařský výcvik začátkem druhého pololetí v prvním ročníku,
9. sportovní týden koncem jara pro žáci druhého ročníku,
10. třídní výlety a školou organizované exkurze,
11. školou pořádané nebo spolupořádané zahraniční poznávací zájezdy,
12. organizování návštěv divadelních a filmových představení, koncertů a výstav.

Jak již bylo zmíněno, za základní organizační formu i metodu prevence v naší vzdělávací instituci považujeme pěstování **bezpečného, podporujícího a spolupracujícího prostředí a atmosféry** ve škole. Podstatu takovéto atmosféry vytvářejí učitelé svým více partnerským a méně autoritativním či direktivním přístupem k žákům. Podstatou partnerského vztahu mezi učiteli a žáky je oboustranné uvědomení si podstaty jejich vzájemné interakce, již je společné úsilí směřující k dosažení obecných i dílčích vzdělávacích cílů, zaměřených na budoucí studijní, profesní i osobní úspěch v životě žáka, a jeho optimální osobnostně-sociální rozvoj. Žáci musejí nabýt přesvědčení, že učitelům jde v jejich práci ne o to je zkoušet a odhalovat jejich nedostatky a neznalost, ale pomáhat jim v postupném osvojování si důležitých znalostí a dovedností (zprostředkování základní teoretické orientace v daných předmětech, pomoc při osvojování znalostí a dovedností se zaměřením na potřeby praxe a především podpora schopnosti vyhledávat a zpracovávat nové informace) a podporovat je v jejich odborně znalostním i psychosociálním růstu a přípravě na další vzdělávání, budoucí profesi i komplexní realitu samostatného života. Z hlediska prevence sociálně patologických jevů je to pak opravdový zájem učitele o žáka jako lidskou bytost a o jeho osobní prospěch a životní úspěch.

V realizaci preventivního programu hraje důležitou roli také **působení osobního příkladu** personálu školy, především učitelů. Důležité je zde ale nejen působení dospělých jako jednotlivců (celkový zjev poukazující na určitý životní styl, převažující nálada, přístup k žákům a způsob komunikace s nimi, prosazování principů etiky a práva při řešení různých situací apod.). Velký význam má také kvalita sociálních vazeb a způsob komunikace mezi učiteli navzájem. Žáci velmi citlivě vnímají existující vztahy mezi učiteli, bezděčně se „učí“ a přebírají pozorované vzorce chování.

Jsme přesvědčeni, že velký význam má **aktivní zapojování žáků do chodu školy**, plnění přiměřených úkolů a přejímání zodpovědnosti za jejich plnění (třídění odpadu, organizace různých školních soutěží, organizace dne otevřených dveří apod.). Důležitou oblastí je také účast žáků na péči o materiální prostředí tříd i celé budovy, na které žáci tráví hodně času. Podílejí na výzdobě všech prostorů a udržování pořádku ve škole i v jejím okolí. Jsou vedeni ke spoluzodpovědnosti za prostředí školy a dostávají prostor k realizaci svých nápadů při její výzdobě.

Velice důležitou roli v našem minimálním preventivním programu hraje **adaptační kurz**, který pořádáme každoročně hned v první polovině září pro žáci prvních ročníků. Na těchto kurzech je hlavním cílem vytvoření funkčních vazeb v novém třídním kolektivu a zvnitřnění principů zdravého životního stylu. Důležité je vzájemné poznávání všech nových spolužáků, získání důvěry k třídnímu učiteli, utváření nových sociálních vazeb i přátelství, nastartování spolupráce mezi všemi žáci ve třídě a umožnění fungování třídního kolektivu jako celku. V rámci adaptačního kurzu se zaměřujeme pochopitelně také individuálně na rozvoj osobnosti každého jednotlivého žáka, jeho sociálních a komunikačních dovedností a na orientaci ke kladným životním hodnotám z hlediska etiky a primární prevence sociálně patologických jevů.

Co se organizačních forem a metod prevence týče, velmi dobře se na naší škole osvědčuje **spolupráce se školní psycholožkou Mgr. Petrou Valentovou**, která se osobně účastní adaptačních kurzů a se žáky úzce spolupracuje. Poskytuje např. psychologické poradenství žákům, jejich rodičům i učitelům.

Neopomenutelnou roli z **hlediska preventivního působení prostředí** hraje také **zajištění možností a vytváření dobrých podmínek pro využití volného času** žáků v budově školy. Patří sem:

- možnost využití školní knihovny,
- možnost využití učeben výpočetní techniky a tamních školních počítačů s připojením na internet i v pozdních odpoledních hodinách,
- možnost využití školní tělocvičny a posilovny a jejich vybavení,
- možnost využití nápojových a potravinových prodejních automatů v budově školy,
- příjemné prostředí společných otevřených prostor se stolky a sedacím nábytkem, poličkou s knihami a časopisy.

Z pohledu metod uplatňujeme při realizaci programu na naší škole především:

- přirozené působení bezpečného a přátelského prostředí a klimatu školy
- přirozené působení osobního příkladu učitelů
- vstřícnou a chápající komunikaci
- naslouchání svěřujícímu se žákovi
- neformální párové i skupinové diskuse
- diskrétní rozhovory iniciované žáky
- řešení modelových situací
- psaní volných textů k zadanému tématu či problematice
- brainstorming
- tvoření myšlenkových map
- dramatizace
- sociální a situační hry
- prožitkové techniky
- výklad, odborné přednášky
- setkání s lidmi s osobní zkušeností v dané oblasti
- výukové pořady
- využití internetu
- kooperační hry
- kompetitivní hry
- relaxační techniky
- aktuální řešení skutečných problémových situací

3.5 Role pedagogů a jejich vzdělávání v dané problematice

Pro realizaci preventivního programu je důležitá **role třídních učitelů**, kteří by měli dokázat najít si čas poznat blíže každého svého žáka a získat si jeho důvěru. Měli by se zajímat se o jejich život i problémy a poznat jejich individuální zvláštnosti a rozvojový potenciál. Třídní učitelé jsou zodpovědní za informování svých žáků o školním řádu a o významu a školním

pojetí prevence sociálně patologických jevů. Měli by prosazovat jasná pravidla týkající se zákazu užívání zdraví škodlivých látek na škole, zvyšovat odolnost žáků vůči působení nabídky drog a podporovat zdravé sebevědomí žáků. Těm žákům, kteří se potýkají s problémy, by měli být schopni poradit s možnostmi řešení náročnějších situací buď osobně, nebo je odkázat na pomoc školního výchovného poradce či školního psychologa. Žáci by si za pomoci třídních učitelů měli uvědomovat nutnost postupného přebírání osobní odpovědnosti za své životy, úspěchy i neúspěchy. Třídní učitelé především svým vlastním příkladem a případnou intervencí podporují tvorbu a pěstování pozitivní mezilidských vztahů mezi žáky, úctu k lidem, respektování odlišností, pevnost vlastního názoru a postoje a odolnost vůči indoktrinaci a případným negativním vlivům nejrůznějších skupin či jednotlivců.

Žákům jsou k dispozici **školní metodik prevence, výchovný poradce a školní psycholog**, s nimiž mohou diskretně probírat jakékoli své problémy a kteří jim mohou zprostředkovat další odbornou pomoc. Školní metodik prevence je koordinátorem celého minimálního preventivního programu a zajišťuje informovanost a pružnou komunikaci personálu školy v dané problematice a efektivní řešení konkrétních incidentů.

V průběhu školního roku 2023/2024 se pedagogičtí pracovníci školy opět budou dle potřeby a aktuální nabídky zúčastňovat celé řady vzdělávacích akcí v rámci dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků. Tato forma vzdělávání probíhá v rámci školního programu personálního rozvoje pedagogických pracovníků.

Školní metodik prevence a výchovný poradce se pravidelně účastní seminářů a školení, která jsou k dané problematice pořádána.

3.6 Konkretizace úkolů programu a realizační plán

K dosažení stanovených záměrů programu budou směřovat následující aktivity:

1. Zajištění fungujícího systému školního poradenství včetně spolupráce se školním psychologem v prostorách kabinetu číslo 18.
zodpovídá: výchovný poradce, školní psycholog, metodik prevence, ředitel
2. Podpora vzdělávání pracovníků školy na téma prevence a komunikace, umožnění účasti na akcích týkajících se zmíněné problematiky. Vytváření příznivého (nekonfliktní) pracovního klimatu pro žáky i pedagogy.
zodpovídá: ředitel
3. Informace pro rodiče (na webu školy a v rámci třídních schůzek) o preventivních aktivitách školy, vyplývajících z tohoto programu (např. návody, jak poznat, že dítě bere drogy).
zodpovídá: výchovný poradce, třídní učitelé
4. Žákům bude v rámci jejich volných hodin a v odpoledních hodinách umožněn přístup do informačního centra, posilovny nebo do volných odborných učeben.
zodpovídá: zástupci ředitele
5. Zdravotně postiženým žákům a žákům sociálně zranitelným zajistíme potřebnou individuální péči z řad pracovníků školy i jejich spolužáků.
zodpovídá: všichni zaměstnanci

6. Realizace projektů zaměřených na praktické dovednosti v komunikaci, asertivním chování, sebepoznávání, zvládání zátěžových situací, zavádění zdravého životního stylu apod.

zodpovídá: metodik prevence, výchovný poradce, ředitel

7. Zařazení výše uvedené problematiky do vhodných vyučovacích předmětů (základy společenských věd, právo, psychologie, základy přírodních věd)

zodpovídá: zástupci ředitele, vedoucí předmětových komisí

8. Nabídka možnosti návštěv kulturních zařízení (divadla, koncerty, knihovny) pro žáky, aktivní účast žáků na různých akcích, např. týdny duševního zdraví, besedy s abstinujícími narkomany a besedy na téma bezdomovectví a tělesné postižení s návštěvou těchto míst.

zodpovídá: metodik prevence, výchovný poradce

9. Problémy jednotlivých žáků bude třídní učitel a výchovný poradce nebo metodik prevence konzultovat s rodiči. V případě potřeby zajistí setkání rodičů s pracovníky vhodných odborných pracovišť.

zodpovídá: metodik prevence, výchovný poradce, třídní učitel

10. Průběžné zdůrazňování ustanovení vnitřního řádu školy týkajícího se přísného zákazu držení distribuce a užívání návykových látek.

zodpovídá: pedagogové školy

11. Netolerování pracovníků závislých na škodlivých látkách a uplatňujících rasovou, náboženskou či názorovou nesnášenlivost.

zodpovídá: ředitel

12. Do sledování nežádoucího jednání žáků budou zapojeni i nepedagogičtí pracovníci školy.

zodpovídá: zaměstnanci hospodářsko-správního útvaru

13. Požívání, rozšiřování a distribuce návykových látek, projevy šikany, náboženské, rasové či jiné nesnášenlivosti ve škole i na školních akcích bude trestáno dle právního řádu ČR a dle školního řádu.

3.7 Prevence poruch příjmu potravy

Typ prevence

specifická prevence X nespecifická prevence

Podpora duševního zdraví dětí: zvyšování psychické odolnosti, rozvoj copingových dovedností, sociálně-emoční učení (WHO Health promotion).

Všeobecná prevence: výchova k přiměřenosti a umírněnosti v postojích, důraz na nebezpečí jednostranných nebo **extrémních postojů ve výživě**, životním stylu, ve sportu. Dobrá školní jídelna, naopak omezení automatů na sladkosti, slazené nápoje ve školách.

Selektivní prevence: práce s dětmi nemocných PPP, kteří jsou vysoce rizikovou skupinou pro rozvoj PPP. Podpora protektivních faktorů rodiny, otevřená komunikace, snížení pocitů úzkosti a viny u dětí, snížení stigmatizace, včasný záchyt psychopatologie u dětí. Specifická: nebezpečí a neúčinnost redukčních diet, obecné informace o PPP (zejména pro rodiče)

Doporučené postupy a metody z hlediska pedagoga X nevhodné postupy

Vhodná je včasná intervence u rizikových jedinců (rychle zhubnul, zvrací s jakoukoli argumentací, nepřiměřeně cvičí), interaktivní programy, rozvoj všeobecných aktivit, zájmů. U běžné populace spíše se zaměřit na předcházení nevhodných redukčních diet a prostředků na zhubnutí (důraz ne na nebezpečnost, ale na neúčinnost). Předcházet šikaně pro vzhled, oblečení, tělesný výkon, to, co jí nebo pije. Rozšířit nabídku vhodných, konkrétních materiálů i doporučení online (svěpomocné příručky, jak rozpoznat a zvládat anorexii, bulimii) pro nemocné a jejich rodinné příslušníky.

Neúčinná je mechanická prezentace informací o PPP a o protagonistech světa dospívajících, kteří trpí PPP (jen vede k nápodobě-nyní nejčastěji na sociálních sítích). Důležité je nezdůrazňovat některé informace, které by mohly vzbudit zájem o amfetaminy, prostředky na hubnutí, kouření... jen pro jejich vliv na redukci tělesné hmotnosti.

Možnosti a limity pedagoga (doporučení rozvoje duševního zdraví, prevence burnt out ...)

Učitel není terapeut, zprostředkuje ale dítěti a rodině zpětnou vazbu o některých jídelních zvyklostech, může pomoci předcházet šikaně pro fyzický vzhled a výkon (zejména učitelé tělocviku), **doporučit, popř. zprostředkovat kontakt** se školním psychologem, psychologem nebo lékařem (nejlépe specializované pracoviště). Opatrně se pouštět do oblasti „zdravé výživy“ a redukce hmotnosti (doporučení mohou být jednostranně, přehnaně interpretována, vést k ortorexii). Učitel je také sám vzorem, stravuje-li se ve školní jídelně s dětmi.

Odkazy, literatura

Grogan S. Body image. Psychologie nespokojenosti s vlastním tělem. Praha:Grada, 2000.

Krch F.D. Mentální anorexie, Portál 2010.

Krch F.D. Mentální bulimie-jak bojovat s přejídáním, Grada 2008.

Krch F.D. Vztah mezi tělesnou spokojeností a kvalitou života českých adolescentů. Psychiatrie, vol.4, 2000.Papežová H. Bulimia nervosa. Psychiatrické centrum v Praze, 2003.

Papežová H. a kol. Anorexie, bulimie a psychogenní přejídání. Interdisciplinární a transdiagnostický pohled. Mladá fronta a.s., 2018.

3.8 Postupy při řešení konkrétních incidentů

Postup při zjištění užívání tabákových výrobků a sáčků v prostorách školy

- Ve vnitřních a vnějších prostorách školy je zakázáno kouřit, proto při přistižení žáka při konzumaci cigaret či jiných tabákových výrobků musíme mu v další konzumaci zabránit.
- Metodik prevence sepíše o události zápis, který archivuje.
- Školní řád obsahuje ustanovení o zákazu kouření v prostorách školy a postihy za porušení tohoto zákazu.
- Třídní učitel informuje zákonného zástupce žáka o porušení zákazu kouření.
- Při opakovaném přistižení a v závažných případech škola informuje orgán sociálně právní ochrany.
- Následují sankce za porušení zákazu konzumace tabákových výrobků, stanovených školním řádem – od důtky třídního učitele až po sníženou známku z chování.

Postup při zjištění konzumace alkoholu ve škole

- Ve vnitřních a vnějších prostorách školy je zakázáno užívání alkoholu, proto při přistižení žáka při konzumaci alkoholu, musíme mu v další konzumaci zabránit.
- Metodik prevence sepíše o události zápis, který archivuje.
- Školní řád obsahuje ustanovení o zákazu konzumace alkoholu ve škole a postihy za porušení tohoto zákazu.
- Pokud je následkem konzumace alkoholu žák ohrožen na zdraví či životě, zajistí mu pedagogický pracovník nezbytnou první pomoc a přivolá lékařskou službu.
- Pokud žák není schopen pokračovat ve vyučování, je přivolán zákonný zástupce žáka, aby si ho vyzvedl. V případě, že zákonný zástupce žáka není k zastížení, lze o pomoc požádat orgán sociálně právní ochrany dětí.
- Třídní učitel informuje zákonného zástupce žáka o porušení zákazu konzumace alkoholu.
- Při opakovaném přistižení škola informuje orgán sociálně právní ochrany.
- Následuje sankce za porušení zákazu konzumace alkoholu stanovený školním řádem – od důtky třídního učitele až po sníženou známku z chování.

Postup při zjištění konzumace omamných a psychotropních látek ve škole

- Ve vnitřních a vnějších prostorách školy je zakázáno držení a užívání omamných a psychotropních látek (dále jen OPL), proto při přistižení žáka musíme další konzumaci látky zabránit, případně drženou návykovou látku musíme zajistit.
- Školní řád obsahuje ustanovení o zákazu konzumace OPL ve škole a postihy za porušení tohoto zákazu.
- Pokud žákovi hrozí akutní nebezpečí (vyhodnotí pedagogický pracovník), žák je ohrožen na zdraví a životě, zajistí nezbytnou pomoc a zavolá lékaře.
- Pokud žák není schopen pokračovat ve vyučování, přivolá se zákonný zástupce žáka, aby si ho vyzvedl, popřípadě se pomoc žádá od orgánu sociálně právní ochrany, pokud zákonný zástupce žáka není k zastížení.
- Metodik prevence sepíše záznam s vyjádřením žáka, u kterého byla OPL nalezena, datum, čas a místo nálezů a jméno žáka s jeho podpisem. U zápisu a rozhovoru je přítomen ředitel školy, nebo některý z jeho zástupců.
- Metodik prevence zajistí látku a vyrozumí Policii ČR, která látku převezme.
- Třídní učitel informuje zákonného zástupce žáka o porušení zákazu konzumace OPL, a vše nahlásí orgánu sociálně právní ochrany dítěte.

- Následuje sankce za porušení zákazu konzumace OPL stanovený školním řádem – snížená známka z chování.

Postup při nálezu OPL v prostorách školy

- při nálezu látky, kterou můžeme považovat za OPL, vyrozumíme vedení školy
- látku vložíme od obálky, zapečetíme, uschováme v trezoru a zapíšeme datum, čas a místo nálezů.
- vyrozumíme Policii ČR, která provede zajištění látky.

Postup při zjištění nebo podezření ze šikanování a dalších nepřijatelných projevů chování vůči jednotlivci nebo skupině je řešen dále v samostatném oddílu v příloze věnované školnímu programu prevence šikany. Jiné menší přestupky proti školnímu řádu řeší třídní učitel dle svého uvážení (případně ve spolupráci s výchovným poradcem či metodikem prevence) udělením napomenutím či důtkou třídního učitele, ty závažnější analogickým postupem za účasti metodika prevence nebo výchovného poradce, případně důtkou ředitele školy a sníženým stupněm z chování. Přestupek a postih se řeší se zákonným zástupcem žáka za přítomnosti vedení školy, výchovného poradce a třídního učitele. Velmi závažné problémy se řeší ve spolupráci s Policií ČR a s Odborem sociálně právní ochrany dětí Magistrátu města Mladá Boleslav.

3.9 Program poradenských služeb ve škole, poradenské služby poskytované školou a odborná externí spolupráce

Na škole pracují dva výchovní poradci, jeden z nich přitom zároveň působí jako školní metodik prevence a školní psycholog.

Funkci **výchovného poradce** zastává Mgr. Blanka Pešánová. Pro žáky je běžně k dispozici v kabinetu č. 18 během přestávek mezi vyučovacími hodinami, pravidelně dle svých konzultačních hodin (viz web školy) a dále ad hoc dle aktuální potřeby a dohody. Zodpovídá se řediteli školy, v ohledech koncepce a realizace své práce se řídí platnými právními předpisy České republiky a nařízeními a pokyny Ministerstva školství.

Při výkonu své funkce spolupracuje s pedagogicko-psychologickou poradnou, se sociálním odborem magistrátu a s Policií ČR. Projednává jednotlivé případy se žáky, rodiči a třídními učiteli. V rámci kariérového poradenství realizuje prezentace pro žáky 4. ročníku a poskytuje jim individuální poradenství a pomoc při volbě dalšího studia a budoucího povolání. Má na starosti péči o žáky se specifickými vzdělávacími potřebami.

Ve funkci školního metodika prevence působí na škole Mgr. Ivan Sova. Pro žáky je běžně k dispozici v kabinetu č. 18 během přestávek mezi vyučovacími hodinami, pravidelně dle svých konzultačních hodin (viz web školy) a dále ad hoc dle aktuální potřeby a dohody. V ohledech koncepce a realizace své práce se řídí platnými zákony České republiky a nařízeními a pokyny Ministerstva školství. V rámci výkonu své funkce spolupracuje s ředitelem školy, výchovným poradcem, učiteli, rodiči či zákonnými zástupci žáků, Policií České republiky, Centrem psychologicko-sociálního poradenství SK a řadou dalších organizací. Zastiťuje realizaci minimálního preventivního programu v rámci školy a zajišťuje také komunikaci a případnou další spolupráci s organizacemi zabývajícími se prevencí sociálně patologických jevů a jejich řešením.

Ve škole působí **školní psychologka** Mgr. Petra Valentová. Svým odborným přístupem, vyslechnutím, konzultací a radou je k dispozici jak žákům, tak jejich zákonným zástupcům i učitelům. Ve škole je k dispozici v kabinetu č. 18 ve svých konzultačních hodinách a dále ad

hoc dle aktuální potřeby a dohody. Aktivně se podílí na práci s třídními kolektivy, přípravě adaptačních kurzů, kterých se osobně účastní.

3.10 Spolupráce s rodiči a další aktivity školy

Rodiče jsou informováni o tom, co se děje ve škole na třídních schůzkách, formou individuálních rozhovorů, prostřednictvím webových stránek školy a v rámci programu Bakaláři. Pružnou komunikaci a úzkou spolupráci s rodiči nebo zákonnými zástupci žáků zajišťují třídní učitelé.

Ve škole působí **Rada rodičů**, kterou tvoří zástupci rodičů z jednotlivých tříd. Rada se schází minimálně 2x ročně. Zde jsou zástupci rodičů podrobně informováni o výsledcích vzdělávání žáků, o personálním zajištění výuky, o aktivitách a prezentaci školy na veřejnosti, úrovni materiálního zabezpečení výuky, záměrech a dalším rozvoji školy a v neposlední řadě o realizaci Minimálního preventivního programu.

V souladu s § 167 zákona č.151/2004 **šestičlenná školská rada**, která plní úkoly vyplývající z ustanovení §168 uvedeného zákona.

Zákonní zástupci žáka mají možnost vyjádřit své názory a vyměnit si je s učiteli kdykoliv na třídních schůzkách nebo při individuálních konzultacích. Zajištění vysoké informovanosti rodičů a dobrá komunikace s rodiči je z hlediska realizace Minimálního preventivního programu velice důležitá.

Ve škole je umístěna nástěnka, která žákům poskytuje informace ohledně organizací, linek a center, kde žáci můžou v případě potřeby najít pomoc a radu.

Schránka důvěry je určena žákům jako možnost podání anonymních připomínek k chodu školy, k potížím ve školních kolektivech a v mezilidských vztazích v rámci školy.

Práce s informacemi a důvěrnými daty o žácích a jejich zákonných zástupcích, která se poradenští pracovníci školy dozvědí v souvislosti s výkonem své poradenské činnosti, jsou ochraňovány v souladu se zákonem č. 101/ 2000 Sb., O ochraně osobních údajů a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů. Poradenští pracovníci školy zachovávají mlčenlivost o skutečnostech týkajících se osobních údajů žáků a zákonných zástupců žáků, zachovávají mlčenlivost o zdravotním stavu žáků. Dbají o to, aby dokumenty týkající se osobních údajů a zdravotního stavu nebyly volně přístupné.

4 Strategie prevence a řešení školní neúspěšnosti žáků

Příčiny školní neúspěšnosti

Školní neúspěšnost je problémem, jehož řešení si vyžaduje individuální práci s žákem a také s jeho zákonnými zástupci. Bývá důsledkem problematického vývoje osobnosti žáků, v jejich výkonnosti, motivaci, volných vlastnostech a v neposlední řadě v rodinném prostředí. Neprospěch je nejčastěji způsoben souborem těchto příčin, které je třeba včas rozkrýt a přijmout adekvátní opatření směřujících k nápravě.

Nejčastěji má na školní úspěšnost nebo neúspěšnost vliv:

- a) **osobnost dítěte** – nedostatek motivace a volných vlastností, emoční labilita, nízká odolnost vůči zátěži, poruchy učení, poruchy chování, zdravotní komplikace, a jiné
- b) **negativní vlivy prostředí**-problémy ve vztazích v rodině, případně ve škole, ve třídě, obecně mezi vrstevníky, ohrožení sociálně patologickými jevy.

Řešení školní neúspěšnosti

V případě zjevného poklesu výkonnosti a přímého ohrožení školní neúspěšností dle závažnosti volíme:

- a) spolupráce učitelů s poradenskými pracovníky ve škole (ŠPP), spolupráce s rodiči neúspěšných žáků
- b) vytvoření Plánu pedagogické podpory
- c) zajištění speciálně-pedagogické a případně psychologické diagnostiky školským poradenským zařízením, aby byly odhaleny konkrétní příčiny selhávání žáka ve škole. Diagnostika žakových možností, učebních stylů a vzdělávacích potřeb nám pak umožní nastavit vhodná opatření. Je potřeba reagovat včas tak, aby žák byl schopen zastavit svůj pokles výkonu a rychle se navrátit k normě.
- d) situace ve vzdělávání konkrétních žáků je vyhodnocována na pedagogické poradě školy a pedagogičtí pracovníci jsou s ní seznámeni.

Možná opatření volíme individuálně na základě diagnostiky a zjištěných potřeb žáků:

1. poruchy učení a chování, jiná zdravotní omezení a znevýhodnění: kompenzace nedostatků s pomocí speciálně pedagogických metod a postupů na základě doporučení z PPP nebo SPC, integrace žáka, sepsání PLPP, případně vytvoření IVP,
2. žáci, jejichž neúspěšnost souvisí spíše se sociálním znevýhodněním: motivace žáka k učení, spolupráce s rodinou, přístup k internetu ve škole, práce s klimatem třídy a začleňování těchto žáků do třídního kolektivu,
3. žáci s vysokou absencí: včas žákům nabídnout podporu při zvládnutí zameškané látky: - plán doplnění a osvojení učiva, konzultace učitelů s žákem a rodiči, kde se domluví harmonogram a další možnosti podpory žáka - třídní učitel zjišťuje příčiny zvýšené absence a společně se ŠPP se snaží o její snížení.

Postup při řešení školní neúspěšnosti

Podpůrný program:

Třídní učitelé vyvolají jednání s rodiči a žáky, kteří jsou ohroženi školní neúspěšností, jsou za čtvrtletí hodnoceni nedostatečně nebo vyučující vyhodnotí jejich vývoj jako velmi se zhoršující. Přítomni budou:

Třídní učitel rodič (u nezletilých žáků), žák, učitelé daných předmětů, kde žák neprospívá, výchovný poradce, případně školní psycholog. Zde se domluví možnosti řešení a budou přijata opatření. Z tohoto jednání bude pořízen zápis, který podepisují všechny strany (škola, rodič, žák).

Výsledkem může být i sestavení Plánu pedagogické podpory, případně dohody se žákem a jeho zákonnými zástupci.

Vhodné formy a metody práce se žákem ohroženým školní neúspěšností:

Pro úspěšnost Podpůrného programu jsou podstatné především formy a metody práce využívané učitelem například:

- zadávání pravidelných úkolů vycházejících ze stanoveného obsahu učiva, zadání individuální práce
- používání podpůrných pomůcek při samostatné práci-přehledy, tabulky, kalkulačky, nákresy, aj. dle charakteru předmětu, které pomohou žákovi lépe se orientovat v učivu
- individuální práce se žákem v rámci konzultací i v rámci vyučovacích hodin, spolupráce se školním psychologem a s rodinou žáka ohroženého neúspěšností
- konzultace - učitel zve žáka na konkrétní termín v případě, že žák požádá, že potřebuje opakovaně vysvětlit probírané učivo, učitel spolupracuje i s rodiči, aby je informoval o pravidlech práce, aby se s rodiči dohodl, jak mohou své dítě podpořit. Selžou-li všechna opatření a žák je ve studiu neúspěšný, je třeba zvážit možnost opakování ročníku nebo výjimečně poskytnout žákovi a jeho zákonným zástupcům informace o možnosti změnit obor vzdělání.

5 Závěr

Realizace Minimálního preventivního programu Obchodní akademie v Mladé Boleslavi je nedílnou součástí výchovy a vzdělávání žáků po celou dobu jejich studia na naší škole. Jde o komplexní úsilí, jehož se účastní pedagogický sbor, nepedagogický personál školy, žáci, rodiče i nejrůznější externí odborníci, jednotlivci či organizace. Uvědomujeme si, že efektivitu Minimálního preventivního programu je možné ověřovat jen v omezené míře, neboť dlouhodobé cíle a výsledky programu se projevují často až v dalších letech samostatného života mladých lidí, kdy již nemáme od nich zpětnou vazbu. Přesto na základě našich dosavadních zkušeností a poznatků vnímáme realizaci Minimálního preventivního programu jako smysluplnou, dobře fungující a velmi důležitou pro pozitivní formování osobnosti mladých lidí a pro jejich přípravu na budoucí úspěšné zapojení do života v osobní, společenské i profesní sféře.

Vypracovali: Mgr. Blanka Pešánová-výchovný poradce
 Mgr. Petra Valentová- školní psychologka
 Mgr. Ivan Sova-metodik prevence

Zařízení zabývající se problematikou prevence či pomoci v nouzi

Centrum psychologicko-sociálního poradenství SK, V. Klementa 195, MB	326 322 915
Pedagogicko-psychologická poradna, MB	326 731 066
ROSA – centrum pro oběti domácího násilí	241 432 466
RIAPS, krizové centrum, Chelčického 39, Praha 3	222 586 768
Bílý kruh bezpečí – pomoc obětem trestných činů – nonstop linka	251 511 313
ACORUS – azylový dům s utajenou adresou	283 892 772
ELEKTRA – pomoc ženám zneužitým v dětství	603 8123 61
Drop in (Praha)	222 221 124, 222 221 431 (nonstop)
Semiramis – K-centrum), Ptácká 162, MB	724 290697
Heliana (následná péče), Galetova 429, MB	326 322 817
Oddělení péče o dítě	326 716 178
Referát školství Mladá Boleslav	326 716 166
Záchranná služba	155
Hasiči	150
Policie	158
Městská policie	326 325 855, 156
Policie ČR	326 718 111
Kriminální policie Mladá Boleslav	974 877 522, 735 785 897
KÚ, odbor školství, mládeže a sportu Praha	236 005274

KRIZOVÉ LINKY S CELOSTÁTNÍ PŮSOBNOSTÍ

• Linka bezpečí: 116111

Nonstop pro děti a studenti do 25 let včetně

Chat: <https://chat.linkabezpeci.cz> - denně 09:00-13.00 a 15:00-19:00

E-mailové poradenství: pomoc@linkabezpeci.cz

Kontaktní e-mail: info@linkabezpeci.cz

Rodičovská linka: 606 021 021 PO-ČT, 09:00-21:00, PÁ 9:00-17:00 rodinné a výchovné poradenství pro rodiče, prarodiče a ostatní členy rodiny, pedagogy a další dospělé, kteří jednají v zájmu dítěte

Chat: <https://chat.rodicovskalinka.cz/> - NE: 17:00-21:00

E-mailové poradenství: pomoc@rodicovskalinka.cz

Web: <https://www.linkabezpeci.cz/>

Korespondenční adresa: Linka bezpečí, z.s., Ústavní 95, 181 02 Praha 8 – Bohnice

• Linka důvěry Dětského krizového centra 241 484 149, 777 715 215

Nonstop pro ohrožené děti a dospívající

Skype: ld_dkc, PO-ČT 14:00-22:00

Chat: <http://elinka.internetporadna.cz/>

Provozní doba chatu: PO, ST, PÁ 14:00-18:00, SO a NE: 9:00-13:00 a 14:00-18:00ne: 9-13

E-mailové poradenství: problem@ditekrize.cz Kontaktní e-mail: ld@ditekrize.cz

Web: <https://www.ditekrize.cz>

• Linka pro rodinu a školu (Cesta z krize): 116 000

Nonstop, zdarma (pomoc dospělým ohledně dětí - pro rodiče, příbuzné, učitele, vychovatele)

Zaměření: Problematika ohroženého dítěte, primárně pro dospělé kolem dítěte, ale i děti či

mladistvé, kterých se potíží týká (rodiče, příbuzní, pedagogové a další profesionálně pracující s dětmi, kamarádi či jiní blízcí dítěte, sousedé, veřejnost).

Provozní doba telefonu: NONSTOP

Chat: <https://linkaztracenedite.cz/chat/>, denně 15:00-18:00

E-mailové poradenství: 116000@cestazkrize.net

Kontaktní e-mail: info@ztracenedite.cz; lucie.hermankova@cestazkrize.net

Web: <https://www.linkaztracenedite.cz/>

Korespondenční adresa: Cesta z krize, z. ú., Plaská 589/11, 150 00 Praha 5 – Malá Strana

• **Linka první psychické pomoci** (Cesta z krize): 116 123 (nonstop),

ZDARMA krizová pomoc pro dospělé

chat: www.chat-pomoc

• **Linka duševní tísně** (Most k naději, z.s): 476 701 444

bezplatný skype telefon: ltd.most

E-mailové poradenství: ltd.most@mostknadeji.cz - odpovědi do 7 dnů

• **Linka pomoci obětem kriminality a domácího násilí (Bílý kruh bezpečí)**: 116 006 (nonstop),

ZDARMA, pomoc pro oběti a pozůstalé

• **Národní linka pro odvykání**: 800 350 000

(PO-PÁ, 10-18:00), ZDARMA

pomoc pro osoby se závislostí na cigaretách, alkoholu, lécích, drogách, hraní, sociálních sítích

• **Linka Anabel** 774 467 293

telefonická krizová pomoc pro problematiku spojenou s okruhem poruch příjmu potravy
pondělí 8:00-16:00, úterý 10:00-18:00, středa-pátek 8:00-16:00

Kontaktní Centra: Brno: 724 824 619 Praha: 775 904 778 Ostrava: 602 236 457

E-mail: posta@anabell.cz

• **Modrá linka** 608 902 410, 731 197 477

Pomoc v obtížných životních situacích pro děti i dospělé

denně od 9:00 do 21:00, chat: 12:00-21:00

chat: <https://chat.modralinka.cz/>

e-mail: help@modralinka.cz

• **Národní linka pomoci AIDS** 800 144 444

Po-Čt 9:00-12:00 a 13:00 -18:00, Pá 9:00-12:00 a 13:00-16:00

Výčet regionálních linek důvěry pro děti i dospělé (a aktuální informace o nich) naleznete na <http://www.capld.cz/linky-duvery-cr>

Krizová centra

• **Dětské krizové centrum** - V Zápolí 21, 141 00 Praha 4

pevná linka: 241 484 149 mobil: 777 715 215

rizika kyberprostoru: 778 510 510

e-mail: problem@дитеkrize.cz

Skype Linka důvěry: ltd_dkc on-line chat

• **Centrum krizové intervence Psychiatrické nemocnice Praha - Bohnice** - Ústavní 91, Praha 8

Linka důvěry Centra krizové intervence 284 016 666 nonstop

• **Krizové centrum RIAPS** Chelčického 39, Praha 3, tel. 222 586 768, nepřetržitý provoz

• **SOS centrum – Diakonie ČCE – SKP v Praze** – Varšavská 37, Praha 2,

pro osoby od 11 let tel. 222 514 040, 777 734 173, 608 004 444,

pondělí až pátek 9 – 20,

e-mail: linka.duvery@diakonieskp.cz

• **Krizové centrum Spondea – linka pro rodiny a děti** 608 118 088 - Sýpka 25, Brno – Černá Pole

• **Krizové centrum Fakultní nemocnice Brno** – Jihlavska 20 (budova G), Brno – Bohunice, ambulance tel. 532 232 078

Linka Naděje NONSTOP 547 212 333

VYBRANÉ WEBOVÉ STRÁNKY VĚNUJÍCÍ SE DUŠEVNÍMU ZDRAVÍ

- Národní ústav duševního zdraví
- Opatruj.se
- Psychoportál
- Národní portál psychiatrické péče
- Duševní zdraví (edu.cz)
- Reforma psychiatrie
- Asociace dětské a dorostové psychiatrie
- Na rovinu
 - Napanikař
- Nevypusť duši
- Fokus Praha

Příloha

Školní program proti šikanování – Obchodní akademie Mladá Boleslav

Program je podkladem pro záměrnou systematickou i každodenní přirozenou realizaci primární a sekundární prevence takových projevů chování, které souhrnně označujeme jako šikanování. Cílem je přivést pedagogický sbor i žáky k soustavnému vytváření takového sociálního klimatu a prostředí, které nepřijatelné projevy chování odmítá a odsuzuje, konkrétní případy řeší a účinně eliminuje.

Definice základních pojmů:

Šikana je souhrnný pojem pro soubor takových projevů chování, kterými jednotlivec nebo skupina tělesně nebo psychicky ubližuje jinému jednotlivci či skupině. Mezi tyto projevy chování patří zejména:

- 1.1 ponižování (zesměšňování, nepřiměřená ironie, připomínání vad)
- 1.2 záměrné vylučování z kolektivu
- 1.3 omezování osobní svobody
- 1.4 zastrašování, vyhrožování, vydírání
- 1.5 tělesné útoky.

Je třeba brát si uvědomit, že slova šikana či šikanování nejsou právními pojmy. V jednotlivých případech je vždy třeba specifikovat přímo konkrétní projevy nevhodného či nepřijatelného chování (urážel/a slovy..., zesměšňoval/a slovy ..., sebral/a ..., poškodil/a ..., zabraňoval/a v ..., omezoval/a ..., uhodil/a ...)

Primární prevencí se rozumí takové jednání, chování a postoje jednotlivců i skupin a vytváření takové atmosféry a prostředí, které zabraňuje prvotnímu vzniku nepřijatelných projevů chování, nebo je dokáže již v zárodku účinně potlačit.

Sekundární prevence je výše uvedené v reakci na již existující problém s šikanou, kdy pracujeme s jednotlivci i s celou třídou tak, abychom předešli recidivě.

Úspěšná realizace programu proti šikanování je podmíněna celostním přístupem při postihování této problematiky. Základními předpoklady jsou funkční organizace a řízení školy, patřičné vzdělávání pracovníků školy v dané problematice a podněcování preventivní činnosti žáků.

Realizace programu z hlediska organizace a řízení školy

Základem realizace programu je seriózní přístup vedení školy k problematice a efektivní komunikace a spolupráce všech pracovníků školy. Vedení školy si uvědomuje, že otázka prevence šikany a její minimalizace úzce souvisí s dobrou komunikací jednotlivých pracovníků školy. Organizační chod školy i její materiální zařízení umožňuje pružnou komunikaci všech pracovníků o problémových jevech. Komunikace pracovníků školy probíhá:

1. pravidelně v rámci pondělních pracovních porad pedagogického sboru (školní metodik prevence nebo výchovný poradce zjišťuje, zda nebyly zaznamenány projevy šikany)
2. průběžně při zaznamenání konkrétních projevů šikany. Každý pracovník školy je povinen se takovými projevy zabývat. Prostřednictvím elektronické pošty o nich informuje třídní učitele, vedení školy a výchovného poradce nebo preventistu, a iniciuje tak okamžité řešení problému. Tím se zabývá užší realizační tým (viz níže).

Materiální podmínky školy minimalizují možnosti nepřijatelného chování. Všechny společné prostory jsou monitorovatelné, kabinety učitelů jsou rozmístěny po škole tak, že zde prakticky neexistují místa či zákoutí, která by nebyla pod průběžným dohledem zaměstnanců školy. Také dveře tříd zůstávají o přestávkách otevřené.

Klíčové komponenty realizace programu proti šikanování.

1. Společné vzdělávání pracovníků školy, supervize, intervize

Učitelé jsou dle svých individuálních potřeb vzdělávání v problematice šikany, potřebné školení zajišťuje vedení školy. Učitelé se vědí, jak podporovat utváření a pěstování dobrých mezilidských vztahů ve třídě. Učitelé jdou žákům příkladem již ve vztazích mezi sebou navzájem. Na základě uskutečněného školení dokáží učitelé následně ve svých třídách i v běžných vyučovacích hodinách se všemi ostatními třídami účinně realizovat primární prevenci šikany. Učitelé si uvědomují význam úcty a sebeúcty v dané problematice, jdou příkladem v projevu respektu vůči osobnosti každého jednotlivého žáka. Jsou si také vědomi různých specifických zvláštností osobnosti a mají na zřeteli případnou navenek neprojevovanou, skrytou agresivní hladinu v žácích.

Učitelé se mohou učit též od sebe navzájem: každý učitel si podle potřeby pro sebe může vyžádat a také sám uskutečnit intervizi zaměřenou mimo jiné na otázky prevence šikany a podporování pozitivních vazeb mezi žáky. Na základě takovéto intervize sledující učitel při pozorování postojů a projevů svého kolegy získává nové podněty pro svou práci, zároveň sledovanému kolegovi následně poskytne zpětnou vazbu v podobě vlastních postřehů a diskutuje s ním případné alternativy komunikace a práce s žáky směřující k dalšímu pozitivnímu vývoji mezilidských vztahů a dobré komunikace.

Do realizace prevence šikany jsou zapojeni i nepedagogičtí pracovníci školy. Dokážou identifikovat projevy nevhodného chování žáků a vědí, jak vhodně reagovat na jejich výskyt, koho z pedagogů o vzniklé situaci informovat.

Pedagogové si uvědomují význam zvládnutí efektivní komunikace, znají a dokážou aplikovat principy práce s pravidly, umí vybírat a aplikovat potřebné metody, čímž vytvářejí podmínky rozvoje bezpečného prostředí. Vedení školy zajišťuje pracovníkům potřebná školení v této problematice.

2. Užší realizační tým

V případě zjištění nepřijatelného chování žáka či žáků se problémem zabývá tzv. užší realizační tým. Ten je tvořen:

1. třídním učitelem poškozeného žáka,
2. třídním učitelem útočníka (pokud nejde o jednu a tutéž třídu),
3. preventistou, výchovným poradcem, školním psychologem
4. členem vedení školy.

Jednání užšího realizačního týmu se jako důležitý svědek účastní učitel, který jev zaznamenal, a dále také informátor či další svědci z řad žáků.

O řešení konkrétního případu třídní učitel poškozeného žáka vždy neprodleně informuje jeho rodiče či zákonné zástupce.

V případě závažnějšího problému a nemožnosti vyřešit problém v rámci užšího realizačního týmu je ke spolupráci na řešení přizván zástupce pedagogicko-psychologické poradny.

3. Zmapování situace a motivování pedagogů ke změně

V případě přetrvávajících či závažnějších problémů s šikanou ve třídě je vhodné uskutečnit šetření vztahů ve třídě formou sociometrie. Toto šetření realizuje externí odborná organizace (např. pedagogicko-psychologická poradna, případně středisko výchovné péče), či školní psycholog. K takovému šetření ve třídě je třeba souhlasu všech rodičů či zákonných zástupců žáků. Na základě výsledků sociometrie se vypracovává ve spolupráci s členy užšího realizačního týmu plán pro tvorbu zdravého klimatu, bezpečného prostředí a pozitivních vazeb ve třídním kolektivu.

4. Společný postup při zjištění projevů naznačujících problém šikanování

Každý pracovník školy se při zjištění jakýchkoli projevů poukazujících k problému šikany drží tohoto postupu:

- a) jakékoli náznaky nevhodného sociálního chování bere vážně,
- b) vede diskrétně rozhovor s poškozeným žákem či informátorem,
- c) zajistí poškozenému žákovi bezpečnost za spolupráce rodičů,
- d) má-li pochyby o dostatečnosti vlastní intervence v daném případě, informuje o jevu třídního učitele či kohokoli z užšího realizačního týmu,
- e) vyhledá vhodné svědky, kterých se na problém diskrétně vyptá, nikdy neřeší problém veřejně,
- f) v případě zjištění vyšší míry závažnosti problému svolá setkání užšího realizačního týmu, případně mu poskytne informace jakožto svědek,
- g) členové užšího realizačního týmu provedou rozhovor s útočníky, přičemž zajistí, aby se mezi sebou nemohli domlouvat,
- h) není umožněna jakákoli konfrontace poškozeného žáka a agresora,
- i) je podle potřeby svolána výchovná komise, všichni učitelé jsou o řešeném problému informováni nejpozději při pravidelné každotýdenní pracovní poradě,
- j) jsou informováni rodiče či zákonní zástupci poškozeného žáka i útočníka, je zamezeno jejich vzájemné konfrontaci,
- k) cíleně se pracuje na nápravě ve třídě či třídách, kde k události došlo.

5. Význam učitele a prevence ve třídních hodinách

Třídní učitelé se při třídních hodinách či jiných vhodných příležitostech setkávají se svými třídními kolektivy zaměřují na činnosti rozvíjející pozitivní vztahy a provádějí zpětnou vazbu za uplynulé období s rozborem konkrétních případů či potenciálně problémových situací. Třídní učitelé ovládají rozličné vhodné organizační formy a metody pro realizaci primární a sekundární prevence šikanování. Učitelé nenásilnou formou (např. při týmových, kooperačních i simulačních hrách, při vyprávění či četbě příběhů-seznamují žáky s tématy vztahujícími se k šikaně, žáci se učí chápat:

- a) co je a co není šikana,
- b) co je a co není „bonzování“ či žalování,
- c) jak se vhodným způsobem poškozeného žáka zastat,
- d) jak vhodným způsobem vyhledat pomoc dospělého.

Třídní učitel si uvědomuje, že on osobně je spoluzodpovědný za zdravé klima ve třídě a za vytváření pozitivních vazeb mezi žáky. Zároveň díky vývojovému stupni žáků přenáší postupně větší a větší díl této zodpovědnosti na každého žáka jednotlivě, čímž je připravuje na následnou realitu samostatného života, kdy budou muset hájit své osobní zájmy či práva jiných již sami, bez asistence dalších dospělých.

6. Význam žáků v realizaci prevence šikany

Třídní učitelé se svými třídními kolektivy pracují na rozvoji pozitivních mezilidských vztahů. Třídní učitel přirozeným způsobem prezentuje vhodné postoje jak ve spontánně vzniklých situacích, tak v situacích uměle navozených (hry, diskuse apod.) Třídní učitel přirozeně využívá k rozvoji pozitivních vazeb mezi žáky jakoukoli interakci s nimi, ať už nahodilou (spontánní setkání a komunikace), nebo plánovanou (třídnické hodiny, kulturní akce, sportovní a projektové dny, výlety, pobytové kurzy apod.). Žáci jako kolektiv i jako jednotlivci na sebe pod vedením třídního učitele a následně zcela samostatně přebírají zodpovědnost za vytváření bezpečného prostředí a přátelské atmosféry ve třídním kolektivu. Žáci vědí, co je a co není šikana a jak se zachovat, když ji zaznamenají.

7. Prevence ve výuce

Všichni učitelé vnímají význam vytváření bezpečného a zdravého sociálního klimatu ve škole. Při své vzdělávací práci ve výuce daným předmětům neopomíjejí význam svého výchovného působení a vhodnými prostředky umožňují a podněcují rozvoj pozitivních vztahů mezi všemi žáky. Navozují častou spolupráci žáků při řešení úkolů či získávání poznatků, přičemž mění složení pracovních dvojic i skupin, pokud je to možné, realizují práci žáků v komunitním kruhu. Prostrídávají funkce žáků při týmové práci, podporují rozvoj kultivované a ohleduplné komunikace, slušného řešení problémů, asertivního prosazování a uplatňování vlastních názorů. Učitelé se snaží vyhýbat takovým technikám a metodám, které neúčelně vytvářejí či zvyšují napětí a následně vyvolávají potřebu uvolnit (vybít) negativní energii (např. veřejné vyhlásování výsledků písemných prací a testů, srovnávání jednotlivců či tříd, ironizování, neavizované písemné práce či testy, vytváření stresového prostředí při učení apod.) Učitel respektuje rozdíly v nadání jednotlivých žáků, nesnižuje jejich sebeúctu a vědomí osobní hodnoty jako člověka, pokud se jim nedaří v konkrétním předmětu. Učitel pracuje s cílem nejen naučit žáka maximum z dané vědní oblasti, ale především s cílem učinit pro něj daný předmět a vzdělávání vůbec přitažlivým, vnuknout mu vnitřní potřebu poznávat a učit se novým věcem a v neposlední řadě rozvíjet se ve slušného a hodnotného člověka, který dokáže hájit svá práva i zastat se práv jiných.

8. Prevence ve školním životě mimo vyučování

Prevence ve školním životě mimo vyučování se na tomto stupni škol týká především doby o přestávkách. Dozorové služby na chodbách jsou vykonávány pověřenými nepedagogickými zaměstnanci školy. Žáci tráví většinu přestávkového času přesunem mezi jednotlivými učebnami v rámci budovy školy. Jakmile jsou žáci ve třídách, spočívá tato prevence především na pozorovateli z řad žáků. Třídní učitelé žákům v rámci svého působení zdůrazňují, že trpným přihlížením a nezasáhnutím proti nepřijatelným projevům chování na sebe sami přejímají díl viny. Učitelé apelují na svědomí žáků, aby šikanování nedopustili a jeho případnému výskytu zabránili buď tím, že se útočníkovi sami postaví, nebo pokud situaci nejsou sami schopni zvládnout, okamžitým oznámením takového případu třídnímu učiteli. Kromě toho všichni učitelé o přestávkách, před i po vyučování působí preventivně svým osobním příkladem při jednání s lidmi.

9. Ochranný režim

Pod pojmem ochranný režim zde rozumíme především respektování stanoveného školního řádu a systematickou práci s danými pravidly, uvedenými v minimálním preventivním programu a v tomto dokumentu. Třídní učitelé kromě tohoto upozorní žáky na možnosti využití soukromé konzultace s preventistou, výchovným poradcem či školním psychologem a samozřejmě i s ním osobně, a informují je i o dalších službách jako jsou např. linky důvěry nebo webové stránky www.minimalizacesikany.cz, které poskytují bezplatné poradenské služby formou e-mailové komunikace pro žáky, učitele i rodiče.

10. Spolupráce školy s rodiči a zákonnými zástupci žáků

Spolupráce školy s rodiči probíhá jednak systémově působením rady rodičů a formou pravidelných rodičovských schůzek, jednak komunikací a spoluprací s jednotlivými rodinami v případě, že se objeví konkrétní případ šikanování. Všechny potřebné základní informace a kontakty vztahující se k této problematice jsou rodičům dostupné na webových stránkách školy.

11. Školní poradenské služby

Školní poradenské služby poskytuje žákům, učitelům i rodičům a zákonným zástupcům preventista, výchovný poradce a školní psycholog.

12. Spolupráce se speciálními zařízeními

Dle potřeby je v jednotlivých případech v rámci sekundární prevence navazována spolupráce s dalšími speciálními zařízeními, jako je pedagogicko-psychologická poradna, orgány pro sociálně právní ochranu dětí, městská policie, neziskové organizace zabývající se problematikou šikanování apod. V závažnějších případech je vhodné zorganizování tzv. „setkání u kulatého stolu“, kterého se účastní zástupci více různých zařízení se členy užšího realizačního týmu.

Spolupráci na úrovni primární prevence iniciuje metodik prevence či výchovný poradce, který konzultuje a plánuje s těmito zařízeními společné primárně-preventivní programy a akce.

Krizový plán školy při výskytu šikany

A. Scénář pro počáteční stádia šikany

1. Rozhovor s informátorem a s oběťmi
2. Nalezení vhodných svědků a rozhovor s nimi
3. Ochrana oběti
4. Individuální rozhovor s agresory
5. Schůzka rodičů agresora a výchovné komise (třídní učitel, školní metodik prevence, výchovný poradce a vedení školy). Pokud je agresorů více, zvou se postupně.
6. Seznámení rodičů s problémem
7. Postupné vyjádření všech pedagogů
8. Vyjádření agresora
9. Vyjádření rodičů agresora
10. Rozhodování komise za zavřenými dveřmi
11. Seznámení agresora a rodičů agresora se závěry komise
12. Rozhovor s rodiči obětí
13. Oznámení a potrestání agresora před třídou
14. Práce s celou třídou

B. Scénář pro pokročilá stádia šikany

1. Ukončit násilí
2. Poskytnout první pomoc oběti – zajistit první pomoc, volat záchranku, zajistit doprovod zraněného dítěte do nemocnice, informovat rodiče oběti
3. Zapamatovat si svědky incidentu
4. Přivolat zaměstnance školy
5. Vyhodnotit situaci
6. Vybrat koordinátora krizové situace, všechno zaznamenávat
7. Vyhledat a zajistit svědky
8. Zajistit izolaci svědků
9. Zajistit doprovod zraněného dítěte do nemocnice
10. Informovat rodiče oběti
11. Informovat policii, orgán sociálně-právní ochrany dětí
12. Umožnit vyšetřování policii, zajistit přítomnost zástupce sociálně-právní ochrany dětí
13. Oznámit incident všem rodičům formou dopisu a požádat je o spolupráci
14. Oznámit řešení